A. D. 1913. Nrus IV.

CURRENDA

I.

S. CONGREGATIO S. OFFICII.

(SECTIO DE INDULGENTIIS).

CONCEDUNTUR INDULGENTIAE PRO PIIS EXERCITIIS IN HONOREM S. ANNAE MATRIS BEATAE MARIAE VIRGINIS.

Die 22 Augusti 1912.

Ssmus D. N. D. Pius div. prov. Pp. X. in audientia R. P. D. Adsessori S. Officii impertita, ad maiorem fidelium devotionem erga beatam Dei Genitricis Matrem provehendam, benigne concedere dignatus est, ut, qui corde saltem contriti, vel immediate ante festum S. Annae, vel iterum quolibet alio anni tempore, piis exercitiis novem feriis tertiis sibi per totidem hebdomadas ininter rupte consequentibus, in honorem eiusdem Sanctae vacaverint, indulgentiam septem annorum septemque quadragenarum semel in die, in unaquaque ex praedictis feriis, lucrari valeant; qui vero praeterea confessi ad S. Synaxim accesserint et ad mentem Summi Pontificis oraverint, plenariam indulgentiam consequi possint. Concessit porro, ut qui novendialibus in honorem eiusdem B. Annae supplicationibus per preces a competenti auctoritate approbatas, corde saltem contriti, sive ante festum, sive iterum alio per annum tempore, dent operam, singulis piae exercitationis diebus, semel in die, indulgentiam septem annorum totidemquae quadragenarum adquirere; quo tamen die ex praedictis, vel alio ex octo subsequentibus, ad cuiuslibet arbitrium eligendo, praeterea ad confessionis et communionis sacramenta accesserint et ad mentem Summi Pontificis oraverint, plenariam lucrari possint. Indulsit tandem, ut praefatas indulgentias, si quis malit, animabus in purgatorio degentibus, per modum suffragii, applicare queat. Praesenti in perpetuum valituro, absque ulla Brevis expeditione. Contrariis non obstantibus quibuscumque.

M. CARD. RAMPOLLA.

L. † S.

† D. Archiep. Seleucien., *Ads. S. Off.*

II.

S. C. DE DISCIPLINA SACRAMENTORUM.

ROMANA ET ALIARUM.

IURIUM.

In plenario eminentissimorum Patrum coetu, habito in palatio apostolico Vaticano die 20. decembris 1812. sequentia dubia proposita fuerunt:

I. An et quibus de causis Ordinarii permittere possint per modum actus, ut sacrosancta missa extra locum sacrum, privatis in domibus, celebretur.

II. An Ordinarii permittere possint, ut parvulis, praeterquam quod instante mortis periculo vel urgente infirmitate, domi baptismatis sacramentum administretur.

III. An Ordinarii permittere possint, ut mala affectis valetudine, qui domo egredi nequeant et sacram Communionem ob devotionem petant, cum praesertim in aliqua paroecia plures petant, vel aliquis petat frequenter, S. Eucharistia privatim, seu non observatis Ritualis praescriptionibus, ab ecclesia domum deferatur.

Et Emmi Patres, re mature perpensa, reposuerunt:

Ad I. Affirmative ex iustis et rationalibus causis, per modum actus, non tamen in cubiculo, sed in loce decenti, servatisque aliis de iure servandis et gratis omnino quocumque titulo.

Ad II. Affirmative ex iusta et rationabili causa.

Ad III. Affirmative ex iusta et rationabili causa, servato saltem ritu proposito a Benedicto XIV in Decreto *Inter omnigenas*, 2 febr. 1744. § 23, scilicet: „*Sacerdos stolam semper habeat propriis coopertam vestibus; in sacculo seu bursa pyxidem recondat, quam per funiculos collo appensam in sinu reponat; et nunquam solus procedat, sed uno saltem fideli, in defectu clerici, associetur*".

Quas resolutiones Ssmus D. N. Pius PP. X in audientia habita ab infrascripto Secretario die 22. decembris 1912. ratas habere et confirmare dignatus est.

Datum Romae e Secretaria S. C. de disciplina Sacramentorum, die 23. decembris 1912.

D. CARD. FERRATA, *Praefectus.*

Ph. Giustini, *Secretarius.*

III.

SACRA CONGREGATIO CONCILII.

DE COMMUNIONE IN ECCLESIIS NON PAROCHIALIBUS ETIAM REGULARIBUS DIE PASCHATIS FIDELIBUS ADMINISTRANDA.

Quum quaesitum a sacra Congregatione Concilii fuisset, an post decretum de quotidiana Ssmae Eucharistiae sumptione, cuius initium „Sacra Tridentina Synodus", servanda adhuc sit lex, qua prohibetur, quominus die Paschatis in

ecclesiis non parochialibus, praesertim regularibus, devotionis etiam causa, Ssmae Eucharistiae Sacramentum fidelibus administretur ;Ssmus Dominus noster Pius divina providentia PP. X., audita relatione infrascripti Cardinalis Praefecti, in audientia diei 26. huius mensis, responderi iussit: *Negative*, contrariis quibuscumque non obstantibus; idque in *Actis Apostolicae Sedis* publicari mandavit.

Datum Romae, e Secretaria S. Congregationis Concilii, die 28 novembris 1912.

C. CARD. GENNARI, *Praefectus*.

L. † S.

O. Giorgi, *Secretarius*.

S. CONGREGATIO RITUUM.

I.
DUBIA.

Sacrae Rituum Congregationi, pro opportuna solutione, sequentia dubia proposita fuerunt, nimirum:

I. In novis rubricis, tit. X. num. 2. Missae votivae aut privatae pro defunctis prohibentur in feria, in qua anticipanda vel reponenda est Missa Dominicae. Quaeritur: Quid intelligendum in verbo .„reponenda“ ?

II. Si prima dies libera mensis sit sabbatum, et in eo fiat de S. Maria in sabbato, Missa principalis debetne esse de S. Maria, vel pro defunctis? Quid vero, si impedita fuerit Missa Dominicae praecedentis?

III. In ecclesiis quarum titulus est S. Joseph, et in locis, in quibus S. Joseph usque nunc tamquam patronus principalis colebatur die 19 martii, festum patronale aut titulare servandumne adhuc est ipsa die 19 martii, seu potius in Dominicam III post Pascha reponendum?

IV. In calendariis dioecesanis reformatis quaedam festa particularia et non stricte propria suppressa sunt, quorum Officium vel ex Proprio dioecesano, vel ex appendice Breviarii pro aliquibus locis desumebatur. Quaeritur: Quodnam Officium adhiberi debet in ecclesiis, ubi eiusmodi festa sint stricte propria, ac retinenda vel ratione tituli, vel patronatus, vel reliquiae insignis? Recitandumne adhuc est Officium in dioecesi suppressum, vel potius ad Commune recurrendum?

V. In vigiliis S. Mathiae Apostoli, S. Matthaei Apostoli et Evangelistae et S. Thomae Apostoli, prima in Quadragesima, ceteris in feriis Quatuor Temporum occurrentibus licetne Missam privatam celebrare vel de festo occurrenti, vel de feria maiori, vel de vigilia?

VI. Si eadem die 27. iunii occurrant vigiliae S. Joannis Baptistae et Ss. Apostolorum Petri et Pauli, Missae privatae poteruntne esse vel de festo occurrenti, vel de alterutra vigilia?

VII. Attenta praesertim rubrica tit. IX. num. 4. in locis, ubi habetur Patronus principalis tum oppidi seu civitatis, tum dioeceseos, tum provinciae, tum nationis, debentne singula festa sub competenti ritu Patronis proprio celebrari?

VIII. Octava et nona lectio Ss. Nerei et Sociorum Martyrum, S. Matthaei Apostoli et Evangelistae ac Dedicationis S. Michaëlis Archangeli suntne uniendae, quando legenda sit nona lectio feriae aut Dominicae?

IX. Quo colore utendum est in festo Commemorationis Omnium Sanctorum S. R. E. Summorum Pontificum?

Et sacra Rituum Congregatio, ad relationem infrascripti Secretarii, audito Commissionis Liturgicae suffragio, reque accurato examine perpensa, respondendum censuit:

Ad I. Dicitur Missa reponenda, quae Dominica praecedenti, ob occursum nobilioris Officii, celebrata non fuit; et in casu, Missae votivae et privatae defunctorum prohibentur in illa feria, in qua prima vice resumenda est Missa Dominicae.

Ad II. Celebranda est Missa principalis de S. Maria in sabbato, etiam in casu, quo impedita fuerit Missa Dominicae praecedentis. In ecclesiis autem cathedralibus et cellegiatis, post Primam et extra chorum, celebranda est sine cantu Missa pro defunctis.

Ad III. Festum, de quo in casu, convenientius in Dominicam III post Pascha reponatur, nisi speciales habeantur rationes illud in sua die 19 martii retinendi.

Ad IV. Adhibeatur Officium hucusque recitatum, cum respondente Missa.

Be V. Affirmative.

Ad VI. Affirmative.

Ad VII. Affirmative; etiam quoad Patronum dioeceseos, dummodo hucusque festum eius per totam dioecesim, in locis quoque peculiarem Patronum habentibus, celebratum sit sub ritu duplici I classis cum Octava.

Ab VIII. Affirmative quoad lectiones tantum Ss. Nerei et Sociorum Martyrum ac Dedicationis S. Michaëlis Archangeli.

Ad. IX. Servetur antiqua praxis Patriarchalium aliarumque ecclesiarum Urbis, in quibus adhibetur color rubeus.

Atque ita rescripsit, die 6 decembris 1912.

FR. S. CARD. MARTINELLI, *Praefectus.*

L † S.

† Petrus La Fontaine, Episc. Charystien., *Secretarius.*

Msze św. Związku mszalnego do odprawienia.

W związku z Kurendą XI. 1912. podajemy nazwiska 50 P. T. Kapłanów dyecezalnych, którzy do końca czerwca 1913. mają odprawić po jednej Mszy św. czytanej na intencyę osób zapisanych do dyecezalnego Związku mszalnego: X. X. Nalepa Michał, Nawalany, Nikiel, Nowak Józef, Nowak Stan., Nowicki, Odziomek, Olexik, Orzech, Orzechowski, Osiecki, Osmólski, Owsianka, Pabian Pabis, Paczyński, Padykuła Kar., Padykuła Józef, Pajor, Palka, Pałka Ant. Pałka Fr., Dr. Paryło, Pasiut, Pawicki, Pawlikowski, Pawlus, Piaskowy, Piech,

Piechowicz, Piechura, Piekarzewski, Pięta, Pilch Jan, Pilch Lud., Piotrowski, Piszczkiewicz, Piś, Podolski, Poniewski, Potoczek, Pragłowski, Prokopek Przeworski, Przywara, Puskarz, Put, Radoniewicz, Rajczak, Rampelt.

L. 1722.

W sprawie redukcyi ciężarów fundacyjnych.

Na mocy upoważnienia otrzymanego od Stolicy Apostolskiej Dekretem św. Kongregacyi Soboru z dnia 10. stycznia 1910. prolongujemy niniejszem na dalsze trzechlecie ważność tych wszystkich dekretów redukcyjnych, któreśmy między 7. kwietnia 1910. a 7. kwietnia 1911. wydali, a któreby wskutek upływu trzechlecia między 7. kwietnia br. a 7. kwietnia 1914 r. straciły moc swoją.

Czynimy to jednak w tym przypuszczeniu, iż stan majątkowy tych fundacyi nie uległ w poprzedniem trzechleciu znaczniejszej zmianie na lepsze. Gdyby to bowiem było nastąpiło, należałoby Nas o tem uwiadomić, byśmy mogli wydać odpowiednie zarządzenie. Gdyby zaś przeciwnie majątek takiej fundacyi uległ zmianie na gorsze, należałoby się również do Nas odnieść z prośbą o nową redukcyę ciężarów.

L. 431.

Pro memoria et stricta observatione.

Na podstawie relacyi dziekańskich, uważamy za potrzebne wydanie następujących przypomnień i poleceń, żądając ich ścisłego zachowania:

1. Msze fundacyjne należy odprawiać w terminie oznaczonym przez akta fundacyjne. Gdyby zachowanie terminu było utrudnione, należy się do Nas odnieść z prośbą o zwolnienie od oznaczonego terminu.

2. Msze manualne należy według dekretu rzymskiego „Ut Debita” odprawić w ciągu miesiąca, bez względu na rodzaj intencyi, chyba że dający stypendyum zgodzi się na późniejszy czas.

3. Zdarza się, że wierni dają stypendya mszalne tylko X. Proboszczowi lub tylko X. Wikaremu. W tym wypadku Proboszcz ma się podzielić z Księdzem wikarym i na odwrót, a dopiero w dalszym rzędzie może dać zbywające stypendya Księżom zamiejscowym.

4. Otrzymane kwoty na stypendya mszalne należy w książce stypendyjnej notować liczbami, a nie znakami, bo w razie śmierci niepodobna oznaczyć wysokości stypendyum dla oddania do odprawienia pozostałych Mszy św. innym Kapłanom.

5. W księdze dochodów i rozchodów kościoła należy także uwidaczniać odsetki od papierów wartościowych, stanowiących majątek ściśle kościelny, dochód z fundacyi mszalnych wykazany aktem fundacyjnym, jak również czynsz dzierżawny z gruntów ściśle kościelnych.

6. Tam, gdzie fundacya na ubogich znajduje się pod zarządem Księży Proboszczów, należy prowadzić szczegółowo księgę dochodów i rozchodów i każdego roku należy pewną część dochodu zachować na utrzymanie domu ubogich (szpitalika) w dobrym stanie.

L. 64.

Kongres Eucharystyczny na Malcie.

W dniach 23—27 bm. odbędzie się Kongres Eucharystyczny na wyspie Malcie. P. T. Duchowieństwo zachęci lud wierny do udziału przynajmniej myślą w tej wielkiej manifestacyi ku czci Najświętszego Sakramentu Ciała i Krwi Pańskiej. Ojciec św. udzielił odpustu zupełnego wszystkim tym, którzy w dniu 27. kwietnia przyjmą Komunię św., łącząc się duchem z uczestnikami Kongresu. Odpust ten można ofiarować za dusze w czyścu cierpiące.

Sprawozdanie z pracy misyjnej w Król. Saskiem w r. 1912.

Na posiedzeniu **Dyecezalnej Rady Opiekuńczej dla emigrantów**, odbytem dnia 4. czerwca 1912 r. pod Naszem przewodnictwem, uchwalono podjąć pracę misyjną w Królestwie Saskiem. A to z tego powodu, że w tym kraju, a zwłaszcza w zachodniej jego części, znajduje się znaczna ilość naszych wychodźców a nie było nad nimi dotąd, jak w niektórych innych prowincyach cesarstwa niemieckiego, zorganizowanej stałej opieki duchownej. Wyjechali na ową pracę misyjną WW. XX.: Michał Przywara, Stefan Müller, Józef Szewczyk i Teofil Stawarz, na trzy do czterech tygodni, w miesiącu lipcu i sierpniu.

Podajemy poniżej w ogólnem streszczeniu przedłożone przez nich sprawozdania:

I. wymieniając miejscowości, w których pracowali,

II. dodając ogólne uwagi o religijno-moralnych potrzebach wychodźców.

I. **Lipsk** i jego okolica, gdzie przebywa około 12.000 polskich robotników, a z tych około 7.000 stale. W kościele na przedmieściu Plagwitz bywa raz na miesiąc (nie zawsze) polskie kazanie. Do św. Sakramentów przystąpiło stu kilkudziesięciu.

Werdau, gdzie było około 700 emigrantów, do spowiedzi przystąpiło tylko 67.

Altenberg, gdzie co drugi miesiąc bywa we wynajętej sali Msza św. dla Niemców. Do św. Sakramentów było 70 wychodźców.

Chemnitz, gdzie przyszło na nabożeństwo około 300 wychodźców a do spowiedzi 70. Tamtejszy proboszcz wpisuje Polaków umiejących po niemiecku do Towarzystwa św. Rodziny i sprowadza im polskie gazetki.

Freiberg, gdzie było na nabożeństwie około 200 robotników, a do św. Sakramentów 64.

Wechselburg, gdzie właściciele, hrabstwo Schönburg, chętnie pozwolili w swej kaplicy zamkowej na nabożeństwo i spowiedź polskich robotników z okolicy w liczbie 50.

Mittweida, gdzie 28 wychodźców z wielką radością przyjęło polskiego kapłana.

Kamenz, gdzie proboszcz, Łużyczanin rodem, przez 10 dni gościł u siebie polskiego księdza, odwiedzał razem z nim Polaków, zajętych w okolicy i zachęcał ich do św. Spowiedzi, do której przyszło 120.

Döbeln, gdzie 300 emigrantów przystąpiło do św. Sakramentów.

Rosswein, w którego okolicy zajęci są wychodźcy na folwarkach.

Meissen, gdzie Polacy w liczbie około 800 mają obecnie opiekę duchowną (zdaje się, że nie na długo) i należą do stowarzyszenia św. Kazimierza, w którem mają i strawę duchowną i godziwą rozrywkę.

Wreszcie **Drezno,** gdzie wychodźcy są więcej zorganizowani.

II. Nie łatwą jest praca duszpasterska wśród emigrantów. Rozproszeni bowiem zwykle w niewielkiej liczbie po odległych miejscowościach, oddaleni nieraz po kilka mil od kościoła katolickiego, zajęci cały dzień pracą, nie mogą się zebrać w odpowiedniem miejscu na nabożeństwo i spowiedź kiedyindziej, jak tylko w sobotę wieczorem i w niedzielę. To też należałoby pouczać wychodźców, by w kontraktach zastrzegali sobie dwa półdnia wolne od pracy w ciągu roku, by w razie, gdy przybędzie do nich ksiądz, mogli bez trudności przystąpić do św. Sakramentów. Nadto tam, gdzie odległość od kościoła i kolei jest większa, powinni żądać od pracodawcy, by im dawał furę, którąby mogli w niedzielę jechać na nabożeństwo.

Trudniej jest zebrać robotników fabrycznych niż rolnych, chociaż ich więcej bywa w jednej miejscowości. Mieszkają bowiem pojedynczo lub w kilku po zaułkach miejskich. Najłatwiej byłoby się z nimi porozumieć we fabryce, ale dostęp do fabryki utrudniony, a chociaż się go uzyska, nie wolno zazwyczaj rozmawiać z robotnikami, by im w pracy nie przeszkadzać. Główną jednak przeszkodą jest stan moralny, który u robotników fabrycznych jest często bardzo smutny, zwłaszcza u tej młodzieży, która nie wraca na zimę do domu.

Gdy się wychodzących z fabryk chce zachęcić do przyjścia na nabożeństwo i do spowiedzi, nieraz nie otrzymuje się żadnej odpowiedzi i widzi się u nich niezadowolenie, że im ksiądz zastąpił drogę. Gdy ich się chce wieczorem po pracy wyszukać w ich mieszkaniach, zastaje się nie wielu, gdyż większośc wysiaduje po szynkach. Według zaczerpniętych w Lipsku informacyj ani dziesiąta część wychodźców, stale osiadłych, nie bywa do spowiedzi wielkanocnej. Pijaństwo i rozpusta, konkubinaty i małżeństwa mieszane, oto występki, przed którymi ich trzeba ratować. Narzekają tamtejsi księża na wielką ilość dzieci nieślubnych u polskich emigrantów. Zdarza się, że ktoś z nieświadomości chodzi do zboru protestanckiego, inny zaś z tej samej przyczyny omija niemiecki kościół katolicki.

Innem złem, które ogarnia naszych wychodźców w środowiskach fabrycznych i miejskich, to socyalizm. Polski robotnik, zwłaszcza nieżonaty, przybywszy do obcego kraju, w warunki życia materyalnie lepsze, nieugruntowany we wierze, nieprzygotowany na nowe pokusy, nie mając zwykłego hamulca przeciwko złemu, t. j. rodziny i znajomych, swego kościoła i proboszcza, ulega łatwo wpływom nowego otoczenia. Obchodzi się bez kościoła, lekceważy sobie przykazania, obojętnieje we wierze, wyobraża sobie, że mu tam wszystko wolno, czego mu w domu zabraniano i zatraca się moralnie, duchowo i narodowo. Są w Lipsku, gdzie wychodzi trzy razy tygodniowo polska: „Gazeta Lipska", stowarzyszenia polskie, jak Sokół, Kółko muzyczne, Towarzystwo św. Wojciecha, św. Kazimierza, jednak nie licząc tych, którzy nie należą do żadnych stowarzyszeń, więcej członków mają organizacye socyalistyczne. To też wychodźcy lepszego ducha prosili gorąco o pomoc i ratunek dla tych wielu, którzy giną dla Kościoła i Ojczyzny.

Nadzieję intenzywniejszej pracy nad emigrantami daje niedawno założony Związek wszystkich stowarzyszeń polskich w Królestwie Saskiem, celem energiczniejszego organizowania Polaków i ochrony przed szkodliwymi wpływami.

To też należy pouczać i zachęcać parafian, by, o ile się tylko da, wybierali się na roboty w jedno miejsce, w większej liczbie, by po przybyciu na miejsce pracy, wpisywali się do polskich i katolickich stowarzyszeń, jeżeli tylko one tam istnieją, by prenumerowali dobre czasopisma, bo z nich mogą się wiele pożytecznego nauczyć i dowiedzieć o lepszym zarobku i o przyjeździe polskiego księdza w ich strony. Należy ich przygotowywać na nowe warunki życia, uzbrajać przeciw nowym pokusom, przestrzegając przed niebezpieczeństwem, grożącem ich wierze i moralności, obudzając w nich świadomość religijną i narodową, by się nie wstydzili przed protestantami swej wiary katolickiej, ani polskiej narodowości przed obcymi, aby pamiętali na Sakrament Bierzmowania, który ich umacnia, by swą wiarę śmiało wyznawali i w potrzebie mężnie jej bronili. Również trzeba wykazywać różnicę między katolicyzmem a protestantyzmem i utwierdzać w przekonaniu, że jedynie wiara katolicka jest prawdziwą i że jest naszym najdroższym skarbem.

Kończąc powyższe sprawozdanie, polecamy Przew. X. X. Proboszczom i Rządcom parafij, by ogłosili z ambony, że pragnąc zaradzić duchowym potrzebom wychodźców, wysyłamy księży, którzyby ich odwiedzali na obczyźnie i udzielali im św. Sakramentów, żeby więc wychodźcy, zwłaszcza ci, którzy się znajdą gdzieś w większej liczbie a pozbawieni są opieki duchownej, uwiadamiali dokładnie o miejscu swego pobytu albo swego proboszcza albo wprost Konsystorz Biskupi.

Z KONSYSTORZA BISKUPIEGO.

W Tarnowie, dnia 21. kwietnia 1913.

Ks. Dr Władysław Mysor
Kanclerz.

† Leon
Biskup

Nakładem Kleru Dyecezalnego. Z Drukarni Zygmunta Jelenia w Tarnowie